

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมทางเพศ ในกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศตรง ประเทศไทย พ.ศ. 2551

สัตยา ไชยเสริฐ พย.ม.*

จุฑามาศ เพ้าคำทอง วท.บ.**

*โรงพยาบาลมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

**สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม

Abstract Knowledge about AIDS and Sexual Behavior in Direct Female Commercial Sex Workers, Thailand, 2008

Chaiseart S*, Baokhumkong C.**

*Mukdahan Hospital, Mukdahan Province, **Nakhon Phanom Provincial Health Office, Nakhon Phanom Province

Bull Dept Med Serv 2010; 35:204-14.

This study presents knowledge about AIDS and sexual behavior among direct female commercial sex workers, Thailand, 2008. Behavioral surveillance data of these female sex workers conducted in 12 sentinel provinces in 2008 were obtained from the Bureau of Epidemiology, Ministry of Public Health. The Epi Info program, version 3.3.2 was used to analyze the data. Percentage, mean and median were to presented and prevalence ratio with 95 % CI was used to test the association between knowledge about AIDS and condom use with sexual partners. Of 1,876 female sex workers surveyed, the mean age was 29 years old (13-60 years). About 30.5 % of them were single and 42.0 % had an educational level of primary school. The mean age at first sex was 18.2 years old and that for first commercial sex was 24.6 years old. The average income per month was 8,000 bahts. The average sexual partners during the night before the survey was 2. Knowledge which the survey females most knew (96.7 %) was "condom use can prevent AIDS" whereas knowledge that "at present there are antiretroviral drugs" was the one with least-known (70.2 %). Only 39.0 % of the females could correctly answer all the 5 UNGASS (United Nation General Assembly Special Session) questions. The most common sexual partner during 1 month before the survey was a regular client (69.3 %), followed by a husband (40.9 %). Use of condom at all sexual intercourses was 93.7 % for regular clients, 89.6 % for casual partners and 40.9 % for husbands. Some females had other behaviors risk for HIV infection, such as injectable drug use, having sex with a partner who used an injectable drug and having sex during presence of sexually transmitted infection (STI) symptoms. The female sex workers who had more knowledge about AIDS were more likely to use condom than those with less knowledge. Effective health education about AIDS, STI and safe sex and training of negotiation may be useful to increase condom use in these female sex workers.

Key words: direct female commercial sex workers, knowledge about AIDS, sexual behavior, condom use

เรื่องย่อ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมทางเพศ ในกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศตรง ประเทศไทย พ.ศ. 2551 โดยวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากระบบการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี (behavioral surveillance system) ของสำนักโรคบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ในกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศตรง ซึ่งดำเนินการในจังหวัดที่เป็นพื้นที่เฝ้าระวังรวม 12 จังหวัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรม Epi Info 2003 version 3.3.2 สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย มัชยฐาน prevalence ratio และ 95% CI ผลการศึกษาในหญิงขายบริการทางเพศตรงที่สำรวจรวม 1,876 คน มีอายุเฉลี่ย 29 ปี (อายุต่ำสุด 13 ปี และสูงสุด 60 ปี) สถานภาพโสด (ร้อยละ 30.5) การศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 42.0) อายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 18.2 ปี อายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มขายบริการครั้งแรก 24.6 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนขณะสำรวจ 8,000 บาท และจำนวนลูกค้าเฉลี่ยในคืนสุดท้าย 2 คน สำหรับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์พบว่า หญิงขายบริการทางเพศตรงตอบข้อคำถามได้ถูกต้องมากที่สุด คือ การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้ ซึ่งตอบถูกร้อยละ 96.7 ส่วนข้อคำถามที่ตอบถูกน้อยที่สุด คือ ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอดส์ (ยาต้านไวรัส) ได้ ซึ่งตอบถูกร้อยละ 70.2 สำหรับการตอบข้อคำถามถูกครบทั้ง 5 ข้อ ตามเกณฑ์ของ UNGASS (United Nation General Assembly Special Session) พบมีเพียงร้อยละ 39.0 ส่วนการมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีกับคู่นอนที่เป็นแขกหรือลูกค้าประจำมากที่สุด (ร้อยละ 69.3) รองลงมาเป็นสามีหรือคู่นอนที่อยู่นอกบ้าน (ร้อยละ 49.1) สำหรับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งพบมากที่สุดกับคู่นอนที่เป็นแขกหรือลูกค้าประจำ (ร้อยละ 93.7) รองลงมาเป็นชายอื่น (ร้อยละ 89.6) และน้อยที่สุดกับสามีหรือคู่นอนที่อยู่นอกบ้าน (ร้อยละ 40.9) หญิงขายบริการทางเพศตรงบางคนยังมีพฤติกรรมอื่นที่อาจเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี เช่น มีการใช้สารเสพติดชนิดใดในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา (ร้อยละ 0.8) มีเพศสัมพันธ์กับสามีหรือคู่นอนประจำที่ใช้สารเสพติดชนิดใด (ร้อยละ 0.7) และเคยร่วมเพศกับคู่นอนทุกประเภทขณะที่มีอาการของกามโรค (ร้อยละ 6.7) หญิงขายบริการทางเพศตรงที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ พบว่ามีแนวโน้มที่จะใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มมากขึ้นกับคู่นอนเกือบทุกประเภท ยกเว้นกับชายอื่นที่ไม่ใช่สามี การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย รวมทั้งการฝึกทักษะการต่อรอง ให้กับหญิงขายบริการทางเพศตรง อาจช่วยเพิ่มอัตราการใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนทุกประเภทให้มากขึ้นได้

คำสำคัญ: หญิงขายบริการทางเพศตรง ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมทางเพศ การใช้ถุงยางอนามัย

บทนำ

ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี โดยจากข้อมูลการคาดประมาณผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์พบว่าแนวโน้มของจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ลดลง ผู้ติดเชื้อเอดส์มีอายุยืนขึ้นและสามารถเข้าถึงยาต้านไวรัสเอดส์ได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตามสถานการณ์และแบบแผนการแพร่เชื้อเอชไอวีในแต่ละกลุ่มประชากรก็ได้ดำรงคงรูปอยู่เช่นเดิม แม้ว่าแนวโน้มการติดเชื้อในภาพรวมจะลดลงก็ตาม หากแต่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงที่เกิดขึ้นตลอดช่วงเวลา 2 ทศวรรษที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อเอชไอวี อันเป็นผลจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ผันแปรไปเรื่อยๆ ทำให้นโยบายการปรับกระบวนการ และการจัดบริการทางสังคมอาจไม่ทันกับยุคสมัย¹ อีกทั้งการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศ จากการทำงานของสำนักโรคบาดวิทยาพบว่ากว่าร้อยละ 80 ของผู้ป่วยเอดส์ มักได้รับเชื้อเอชไอวีจากการมีเพศ

สัมพันธ์แบบรักต่างเพศ (heterosexual)^{2,3} และหญิงขายบริการทางเพศตรงเป็นกลุ่มประชากรที่มีความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีในระดับที่ค่อนข้างสูง จากลักษณะของอาชีพ พฤติกรรมที่มีคู่นอนจำนวนมาก หลากหลายประเภท ในทุกกลุ่มอายุและอาชีพ ทั้งกรรมกร ผู้ใช้แรงงาน ลูกจ้าง คนงาน พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ และชาวต่างประเทศ⁴ ประกอบกับพฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์ในหญิงขายบริการที่ยังไม่ดีนัก นอกจากนี้ลักษณะของการขายบริการทางเพศได้เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่เคยเป็นการขายบริการในสถานบริการเป็นหลัก เปลี่ยนไปเป็นการขายบริการทางเพศแฝง เช่น อาบอบนวด นวดแผนโบราณ คาราโอเกะ บาร์เบียร์ นางทางโทรศัพท์ การขายบริการทางเพศแบบอิสระไร้สังกัด และการขายบริการทางเพศเพื่อเป็นรายได้เสริม^{5,6} ทำให้โอกาสที่จะแพร่เชื้อไปยังประชากรกลุ่มต่างๆ ได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยนี้การเข้าสู่อาชีพนี้สามารถกระจาย

ได้ทุกพื้นที่ อันเป็นผลจากวัฒนธรรมบริโภคนิยม และความฟุ้งเฟ้อ แม้งานขายบริการทางเพศจะเป็นเรื่องไม่ดี ซึ่งสังคมไม่ยอมรับ แต่ธุรกิจดังกล่าวก็อยู่คู่สังคมมาเนิ่นนาน และเป็นเรื่องที่ไม่เคยได้ข้อยูติในการแก้ไข ปัญหา โดยสิ่งที่น่าวิตกกังวลคือ รูปแบบของการประกอบอาชีพการขายบริการทางเพศได้ขยายออกไปในกลุ่มคนทุกระดับ ทั้งนักเรียน นักศึกษา เด็กเร่ร่อน และคนทำงานบาร์ โดยมีปัจจัยหลักมาจากวัฒนธรรมบริโภค⁷ ปัญหาการเงิน ปัญหาครอบครัว ความเป็นวัตถุนิยม การติดยาเสพติด การเล่นพนัน การคบเพื่อนหรือคนที่รู้จักการขายบริการทางเพศ⁸

จากข้อมูลการสำรวจสถานบริการและผู้ให้บริการทางเพศทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2550 ของกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข พบมีสถานบริการทั้งหมด 13,954 แห่ง แบ่งเป็น 25 ประเภทธุรกิจหลักๆ มีผู้ขายให้บริการทางเพศ 5,922 คน และผู้หญิงให้บริการทางเพศ 54,719 คน โดยการคาดการณ์ว่าน่าจะมีจำนวนหญิงขายบริการทางเพศ ทั้งหมด 229,000 คน โดยใช้ตัวเลขที่ปรับแล้วของกระทรวงสาธารณสุข 85,000 คน รวมกับจำนวนหญิงบริการต่างชาติ 36,000 คน โสเภณีเด็ก 60,000 คน กลุ่มที่ทำงานอิสระบางเวลา (part time) และนักศึกษาขายบริการทางเพศ 48,000 คน⁹ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าจำนวนหญิงขายบริการทางเพศตรงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งลักษณะการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ทำให้ผู้ใช้บริการทางเพศสามารถเข้าถึงได้ง่าย และหากหญิงขายบริการทางเพศตรงมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย สิ่งตามมาคือการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ รายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมทางเพศ และการใช้ถุงยางอนามัย ในกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศตรง รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ถุงยางอนามัยกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศตรงดังกล่าว

วัตถุประสงค์และวิธีการ

เป็นการศึกษาระบาดวิทยาเชิงพรรณนา (Descriptive epidemiology) โดยใช้ข้อมูลจากระบบการ

เฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี (behavioral surveillance system) ในกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศตรง ในประเทศไทย พ.ศ. 2551 ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดที่เป็นพื้นที่เฝ้าระวังจำนวน 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก นครราชสีมา ศรีสะเกษ สกลนคร สุโขทัย พิษณุโลก ราชบุรี พังงา และตรัง โดยจังหวัดที่มีกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 230 คน และจังหวัดที่มีกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดคือ จังหวัดตรัง จำนวน 86 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 โดยใช้แบบสอบถาม (self-administered questionnaire) เป็นเครื่องมือ มีคำถาม 48 ข้อ แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมทางเพศ พฤติกรรมสุขภาพอื่น ๆ และความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเก็บข้อมูลตามแนวทางการเฝ้าระวังของสำนักกระบาดวิทยา

นิยามศัพท์

สถานบริการทางเพศตรง หมายถึง สถานบริการที่มีห้องไว้เพื่อให้บริการทางเพศโดยเฉพาะในสถานบริการนั้น ได้แก่ สำนักค้าประเวณี โรงน้ำชา

หญิงขายบริการทางเพศตรง หมายถึง หญิงที่ประกอบอาชีพการขายบริการทางเพศในสถานบริการทางเพศตรง

พฤติกรรมเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนทุกประเภทโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ หมายถึง คำถาม 5 ข้อ ของ UNGASS (United Nation General Assembly Special Session) ซึ่งกำหนดเป็นตัวชี้วัด เพื่อติดตามผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเอดส์ของนานาชาติ ได้แก่

- การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้
- การมีคู่เพียงคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์สามารถป้องกันเอดส์ได้

- ยุงสามารถเป็นพาหะนำเชื้อเอดส์มาสู่คนได้
- การกินอาหารร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์สามารถติดเชื้อเอดส์ได้

• คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงดีอาจจะเป็นคนที่ติดเชื้อเอดส์ได้

แขกหรือลูกค้าประจำ หมายถึง ลูกค้าที่จ่ายเงินหรือสิ่งของตอบแทนเมื่อมีการร่วมเพศเป็นประจำกับหญิงขายบริการคนนั้น ๆ

แขกหรือลูกค้าทั่วไป หมายถึง ผู้ชายหรือลูกค้าที่จ่ายเงินหรือสิ่งของตอบแทนเมื่อมีการร่วมเพศเป็นครั้งคราว

ชายอื่นที่ไม่ใช่สามี หมายถึงผู้ชายที่รู้จักกันผิวเผินหรือไม่รู้จัก แต่มีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีความรู้สึกผูกพันกัน

สามีหรือคู่ที่อยู่กินด้วยกัน หมายถึง ผู้ชายที่มีความสัมพันธ์กันทางสังคม และผูกพันกันทางจิตใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Epi Info 2003 version 3.3.2 สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน พิสัย prevalence ratio (PR) และ 95% CI

ผล

ข้อมูลทั่วไป

ใน พ.ศ. 2551 มีหญิงขายบริการทางเพศตรง เข้าร่วมในการสำรวจรวม 1,876 คน มีอายุเฉลี่ย 29 ปี อายุต่ำสุด 13 ปี และสูงสุด 60 ปี ร้อยละ 30.5 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 42.0 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 18.2 ปี อายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มขายบริการครั้งแรก 24.6 ปี ระยะเวลาที่ขายบริการทางเพศเฉลี่ย 3.6 ปี รายได้เฉลี่ยก่อนการขายบริการทางเพศ 4,000 บาท/เดือน ส่วนรายได้เฉลี่ย (ขณะสำรวจ) 8,000 บาท/เดือน (ตารางที่ 1)

ความรู้ และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์

หญิงขายบริการทางเพศตรง ตอบคำถามความรู้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหญิงขายบริการทางเพศตรงที่สำรวจ ประเทศไทย พ.ศ. 2551

ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ*
อายุ (ปี)	
10-19	9.0
20-29	46.6
30-39	31.3
≥ 40	10.3
อายุเฉลี่ย (ปี)	29.0
อายุต่ำสุด-สูงสุด (ปี)	13-60
สถานภาพสมรส	
โสด	30.5
คู่อยู่ด้วยกัน	16.4
หย่า	27.1
แยกกันอยู่	19.0
หม้าย	3.3
ระดับการศึกษา	
ไม่ได้เรียน	3.0
ประถมศึกษา	42.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	32.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย	13.5
อาชีวศึกษา/อนุปริญญาตรี	3.9
ปริญญาตรี	0.2
การมีเพศสัมพันธ์	
อายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก (ปี)	18.2
อายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มขายบริการครั้งแรก (ปี)	24.6
ระยะเวลาที่ขายบริการ (ปี)	3.6
รายได้ก่อนการขายบริการทางเพศ (บาทต่อเดือน)	
< 5,000	56.9
5,000-9,999	6.7
10,000-19,999	4.5
≥ 20,000	31.9
รายได้เฉลี่ย (บาทต่อเดือน)	4,000
รายได้สูงสุด (บาทต่อเดือน)	70,000
รายได้ปัจจุบัน (บาทต่อเดือน)	
≤ 5,000	19.4
5,000 - 9,999	20.2
10,000-19,999	24.1
≥ 20,000	36.3
รายได้เฉลี่ย (บาทต่อเดือน)	8,000
รายได้สูงสุด (บาทต่อเดือน)	80,000

*มัธยฐานของ 12 จังหวัดที่สำรวจ

เกี่ยวกับโรคเอดส์ของ UNGASS ได้ถูกต้องมากที่สุด คือ การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้ ตอบถูกร้อยละ 96.7 ส่วนคำถามที่ตอบถูกน้อยที่สุด คือ ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอดส์ (ยาต้านไวรัส) ได้ ซึ่งตอบถูกร้อยละ 70.2 สำหรับการตอบคำถามถูกครบทั้ง 5 ข้อ ตามเกณฑ์ของ UNGASS พบมีเพียงร้อยละ 39.0 (ตารางที่ 2)

พฤติกรรมทางเพศ

สำหรับการมีเพศสัมพันธ์ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่าหญิงชายบริการทางเพศตรงมีเพศสัมพันธ์กับแขกหรือลูกค้าประจำมากที่สุดร้อยละ 69.3 รองลงมา เป็นสามีหรือคู่ที่อยู่กินด้วยกันร้อยละ 49.1 โดยมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับแขกหรือลูกค้าประจำมากที่สุดร้อยละ 93.7 ส่วนชายอื่นที่ไม่ใช่สามีพบมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งร้อยละ 89.6 และคู่นอนที่เป็นสามีหรือคู่ที่อยู่กินด้วยกันมีการใช้ทุกครั้งร้อยละ 40.9 ซึ่งการใช้ถุงอนามัยกับการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดก็พบได้ไม่มากนักกับคู่นอนที่เป็นสามีหรือคู่ที่อยู่กินด้วยกัน เช่นเดียวกัน (ตารางที่ 3)

พฤติกรรมสุขภาพอื่น ๆ

หญิงชายบริการทางเพศตรง และสามีหรือคู่นอนประจำ ใช้ยาเสพติดชนิดฉีดในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 0.8 และ 0.7 ตามลำดับ ส่วนประวัติการป่วยเป็นกามโรคในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมาพบว่า หญิงชายบริการทางเพศตรงเคยมีอาการผิดปกติที่สงสัยว่าเป็นกามโรคร้อยละ 11.4 และเคยร่วมเพศขณะที่มีอาการกามโรคร้อยละ 6.7 (ตารางที่ 4)

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ในกลุ่มหญิงชายบริการทางเพศตรง

สำหรับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งขณะมีเพศสัมพันธ์กับแขกหรือลูกค้าประจำในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา นั้น จากการศึกษาพบว่า หญิงชายบริการทางเพศตรงที่ตอบคำถามได้ถูกต้องครบตามเกณฑ์ของ UNGASS (5 ข้อ) หรือครบทั้ง 10 ข้อ จะมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งมากกว่าหญิงที่ตอบคำถามได้ไม่ครบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าผู้ที่ตอบถูกจะมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง มาก

ตารางที่ 2 ร้อยละของหญิงชายบริการทางเพศตรงที่ตอบคำถามความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ได้ถูกต้อง

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	ร้อยละ*
1. การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้	96.7
2. การมีคู่นอนคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์สามารถป้องกันเอดส์ได้	76.8
3. ยุงสามารถเป็นพาหะนำเชื้อเอดส์มาสู่คนได้	74.2
4. การกินอาหารร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์สามารถติดเชื้อเอดส์ได้	89.1
5. คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงคืออาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอดส์ได้	82.2
6. ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอดส์ (ยาต้านไวรัส) ได้	70.2
7. การสวนล้างช่องคลอดหลังการร่วมเพศป้องกันเอดส์ได้	79.2
8. การร่วมเพศระหว่างมีประจำเดือนไม่ทำให้ติดเชื้อเอดส์	79.5
9. การสัมผัสผู้ติดเชื้อเอดส์ทำให้เป็นเอดส์ได้	84.3
10. การร่วมเพศกับแฟน/คนรักที่น่าไว้วางใจโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยสามารถติดเชื้อเอดส์ได้	72.8
ตอบคำถามข้อที่ 1-5 ถูกต้องทุกข้อ	39.0
ตอบคำถามข้อที่ 1-10 ถูกต้องทุกข้อ	14.2

*มีฐานของ 12 จังหวัดที่สำรวจ

ตารางที่ 3 พฤติกรรมทางเพศของกลุ่มหญิงขายบริการทางเพศตรงที่สำรวจ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551

พฤติกรรมทางเพศ	ร้อยละ*
จำนวนลูกค้าในคืนสุดท้าย (คน)	2
การมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนประเภทต่างๆ ในรอบ 1 เดือน ที่ผ่านมา	
แขกหรือลูกค้าประจำ	69.3
สามีหรือคู่นอนที่อยู่กับตัวกัน	49.1
ชายอื่นที่ไม่ใช่สามี	30.5
การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับคู่นอนประเภทต่างๆ ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา	
แขกหรือลูกค้าประจำ	93.7
สามีหรือคู่นอนที่อยู่กับตัวกัน	40.9
ชายอื่นที่ไม่ใช่สามี	89.6
การมีเพศสัมพันธ์ในรอบ 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา	
มีเพศสัมพันธ์กับลูกค้าทั่วไป	67.8
ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับลูกค้าทั่วไป	95.1
การใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด	
แขกหรือลูกค้าประจำ	96.1
แขกหรือลูกค้าทั่วไป	97.2
สามีหรือคู่นอนที่อยู่กับตัวกัน	45.4
ชายอื่นที่ไม่ใช่สามี	88.8

*มีฐานของ 12 จังหวัดที่สำรวจ

ตารางที่ 4 พฤติกรรมสุขภาพอื่นๆ ของหญิงขายบริการทางเพศตรงที่สำรวจ ประเทศไทย พ.ศ. 2551

พฤติกรรมสุขภาพ	ร้อยละ*
การใช้สารเสพติดในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา	
ใช้ยาเสพติดชนิดฉีด	0.8
สามีหรือคู่นอนประจำใช้ยาเสพติดชนิดฉีด	0.7
ประวัติการป่วยเป็นกามโรคในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา	
มีอาการผิดปกติที่สงสัยว่าเป็นกามโรค	11.4
เคยร่วมเพศขณะที่มีอาการกามโรค	6.7
ประวัติการตรวจเลือดในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา	
เคยตรวจหาเชื้อเอชไอวี	48.0
ทราบผลตรวจ	80.6

*มีฐานของ 12 จังหวัดที่สำรวจ

กว่าผู้ที่ตอบผิด ยกเว้นคำถามข้อที่ 2 “การมีคู่มือเพียงคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอชไอวีสามารถป้องกันเอชไอวีได้” และคำถามข้อที่ 5 “คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงดีอาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอชไอวีได้” ไม่พบมีการใช้ถุงยางอนามัยที่แตกต่างกันมากนัก (ตารางที่ 5)

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งขณะมีเพศสัมพันธ์กับแขกหรือลูกค้าทั่วไปในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา จากการศึกษพบว่า หญิงขายบริการทางเพศตรงที่ตอบคำถามได้ถูกต้องครบตามเกณฑ์ของ UNGASS (5 ข้อ) หรือครบทั้ง 10 ข้อ จะมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง มากกว่าหญิงที่ตอบคำถามได้ไม่ครบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าผู้ที่ตอบถูกจะมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง มากกว่าผู้ที่ตอบผิด ยกเว้นคำถามข้อที่ 1, 2 และ 5 ไม่พบมีการใช้ถุงยางอนามัยที่แตกต่างกันมากนัก (ตารางที่ 6)

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งขณะมีเพศสัมพันธ์กับสามีหรือคู่นอนอยู่กินด้วยกันในช่วง 1 เดือนที่

ผ่านมานั้น จากการศึกษาพบว่า หญิงขายบริการทางเพศตรงที่ตอบคำถามได้ถูกต้องครบตามเกณฑ์ของ UNGASS (5 ข้อ) หรือครบทั้ง 10 ข้อ จะมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งมากกว่าหญิงที่ตอบคำถามได้ไม่ครบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าผู้ที่ตอบถูกจะมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง มากกว่าผู้ที่ตอบผิด ยกเว้นคำถามข้อที่ 1, 4, 7, 8 และ 9 ไม่พบมีการใช้ถุงยางอนามัยที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 7)

สำหรับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งขณะมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่นที่ไม่ใช่สามีในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมานั้น จากการศึกษาไม่พบมีความแตกต่างระหว่างหญิงขายบริการทางเพศตรงที่ตอบคำถามได้ถูกต้อง เปรียบเทียบกับกลุ่มที่ตอบได้ไม่ถูกต้อง (ตารางที่ 8)

วิจารณ์

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย และความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ในกลุ่มหญิงขายบริการ

ตารางที่ 5 ร้อยละของหญิงขายบริการทางเพศตรง ที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับแขกหรือลูกค้าประจำในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	ร้อยละที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง			
	ตอบถูก	ตอบผิด	PR*	95% CI
1. การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีได้	71.5	58.3	1.2	0.9-1.5
2. การมีคู่มือเพียงคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอชไอวีสามารถป้องกันเอชไอวีได้	71.1	71.2	0.9	0.9-1.1
3. ยุงสามารถเป็นพาหะนำเชื้อเอชไอวีสู่คนได้	74.0	61.1	1.2	1.1-1.3
4. การกินอาหารร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีสามารถติดเชื้อเอชไอวีได้	72.0	64.6	1.1	1.1-1.2
5. คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงดีอาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอชไอวีได้	71.2	69.5	1.0	0.9-1.1
6. ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอชไอวี (ยาต้านไวรัส) ได้	72.5	64.8	1.1	1.1-1.2
7. การสวนล้างช่องคลอดหลังการร่วมเพศป้องกันเอชไอวีได้	71.8	67.7	1.1	1.0-1.1
8. การร่วมเพศระหว่างมีประจำเดือนไม่ทำให้ติดเชื้อเอชไอวี	73.2	63.8	1.1	1.1-1.2
9. การสัมผัสผู้ติดเชื้อเอชไอวีทำให้เป็นเอชไอวีได้	71.7	67.8	1.1	1.0-1.1
10. การร่วมเพศกับแฟน/คนรักที่นำไวรัสมาโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยสามารถติดเชื้อเอชไอวีได้	71.7	68.8	1.1	1.0-1.1
ตอบคำถามข้อที่ 1 - 5 ถูกต้องทุกข้อ	75.5	67.8	1.1	1.1-1.2
ตอบคำถามข้อที่ 1 - 10 ถูกต้องทุกข้อ	82.8	67.9	1.2	1.2-1.3

*Prevalence ratio

ตารางที่ 6 ร้อยละของหญิงขายบริการทางเพศตรง ที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับแขกหรือลูกค้าทั่วไปในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	ร้อยละที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง			
	ตอบถูก	ตอบผิด	PR*	95% CI
1. การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้	69.8	60.7	1.2	0.9-1.4
2. การมีคู่นอนคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์สามารถป้องกันเอดส์ได้	68.3	73.5	0.9	0.8-0.9
3. ยุงสามารถเป็นพาหะนำเชื้อเอดส์มาสู่คนได้	72.2	61.1	1.2	1.1-1.3
4. การกินอาหารร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์สามารถติดเชื้อเอดส์ได้	71.5	57.9	1.2	1.1-1.4
5. คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงดีอาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอดส์ได้	69.8	68.4	1.0	0.9-1.1
6. ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอดส์ (ยาด้านไวรัส) ได้	70.7	65.0	1.1	1.1-1.2
7. การสวนล้างช่องคลอดหลังการร่วมเพศป้องกันเอดส์ได้	70.5	66.3	1.1	1.0-1.2
8. การร่วมเพศระหว่างมีประจำเดือนไม่ทำให้ติดเชื้อเอดส์	72.7	59.5	1.2	1.1-1.3
9. การสัมผัสผู้ติดเชื้อเอดส์ทำให้เป็นเอดส์ได้	72.4	57.3	1.3	1.1-1.4
10. การร่วมเพศกับแฟน/คนรักที่น่าไว้วางใจโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยสามารถติดเชื้อเอดส์ได้	70.6	66.9	1.1	1.0-1.1
ตอบคำถามข้อที่ 1 - 5 ถูกต้องทุกข้อ	73.4	66.6	1.1	1.1-1.2
ตอบคำถามข้อที่ 1 - 10 ถูกต้องทุกข้อ	81.1	66.4	1.2	1.2-1.3

*Prevalence ratio

ตารางที่ 7 ร้อยละของหญิงขายบริการทางเพศตรง ที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับสามีหรือคู่นอนที่อยู่กับตัวกันในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	ร้อยละที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง			
	ตอบถูก	ตอบผิด	PR*	95% CI
1. การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้	23.3	23.0	1.0	0.6-1.6
2. การมีคู่นอนคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์สามารถป้องกันเอดส์ได้	24.7	18.2	1.4	1.1-1.7
3. ยุงสามารถเป็นพาหะนำเชื้อเอดส์มาสู่คนได้	24.1	20.1	1.2	1.0-1.5
4. การกินอาหารร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์สามารถติดเชื้อเอดส์ได้	22.3	28.0	0.8	0.6-0.9
5. คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงดีอาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอดส์ได้	24.4	17.7	1.4	1.1-1.7
6. ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอดส์ (ยาด้านไวรัส) ได้	24.4	18.5	1.3	1.1-1.7
7. การสวนล้างช่องคลอดหลังการร่วมเพศป้องกันเอดส์ได้	23.1	22.7	1.1	0.8-1.2
8. การร่วมเพศระหว่างมีประจำเดือนไม่ทำให้ติดเชื้อเอดส์	22.7	24.6	0.9	0.8-1.1
9. การสัมผัสผู้ติดเชื้อเอดส์ทำให้เป็นเอดส์ได้	21.7	29.6	0.7	0.6-0.9
10. การร่วมเพศกับแฟน/คนรักที่น่าไว้วางใจโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยสามารถติดเชื้อเอดส์ได้	25.3	17.6	1.4	1.2-1.8
ตอบคำถามข้อที่ 1 - 5 ถูกต้องทุกข้อ	26.8	20.3	1.3	1.1-1.6
ตอบคำถามข้อที่ 1 - 10 ถูกต้องทุกข้อ	33.7	20.4	1.7	1.4-2.0

*Prevalence ratio

ตารางที่ 8 ร้อยละของหญิงขายบริการทางเพศตรง ที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับชายอื่นที่ไม่ใช่สามี ในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	ร้อยละที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง			
	ตอบถูก	ตอบผิด	PR*	95% CI
1. การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้	39.2	41.0	0.9	0.7-1.3
2. การมีคู่นอนคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์สามารถป้องกันเอดส์ได้	37.9	43.3	0.8	0.7-0.9
3. ยุงสามารถเป็นพาหะนำเชื้อเอดส์มาสู่คนได้	40.2	35.8	1.1	0.9-1.3
4. การกินอาหารร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์สามารถติดเชื้อเอดส์ได้	38.6	42.4	0.9	0.8-1.1
5. คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงดีอาจจะเป็นคนที่ติดเชื้อเอดส์ได้	38.5	42.1	0.9	0.8-1.1
6. ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอดส์ (ยาต้านไวรัส) ได้	39.0	40.1	0.9	0.8-1.1
7. การสวนล้างช่องคลอดหลังการร่วมเพศป้องกันเอดส์ได้	38.5	41.2	0.9	0.8-1.1
8. การร่วมเพศระหว่างมีประจำเดือนไม่ทำให้ติดเชื้อเอดส์	38.4	41.8	0.9	0.8-1.1
9. การสัมผัสผู้ติดเชื้อเอดส์ทำให้เป็นเอดส์ได้	38.2	43.6	0.9	0.7-1.0
10. การร่วมเพศกับแฟน/คนรักที่นำไว้วางใจโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยสามารถติดเชื้อเอดส์ได้	38.6	40.6	0.9	0.8-1.1
ตอบคำถามข้อที่ 1 - 5 ถูกต้องทุกข้อ	38.2	39.9	0.9	0.8-1.1
ตอบคำถามข้อที่ 1 - 10 ถูกต้องทุกข้อ	39.8	39.0	1.1	0.9-1.2

*Prevalence ratio

ทางเพศตรง ประเทศไทย พ.ศ.2551 ซึ่งดำเนินการสำรวจใน 12 จังหวัดที่เป็นพื้นที่เฝ้าระวัง พบว่ามีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ อายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกไม่สูงมาก อายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มขายบริการครั้งแรกประมาณ 25 ปี รายได้ขณะสำรวจพบว่าสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ก่อนขายบริการทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเขมิก้า ยามะรัต และคณะ ที่กล่าวถึงชีวิตของหญิงบริการที่จำเป็นต้องมาอยู่ในวงจรของการขายบริการทางเพศ และชีวิตทางเพศของสตรีผู้ให้บริการตั้งแต่เริ่มสาว การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก การมีชีวิตครอบครัวจนกระทั่งเข้าสู่อาชีพบริการ ชีวิตทางเพศในปัจจุบัน และพฤติกรรมที่ขายบริการทางเพศ⁴ และสอดคล้องกับการศึกษาของซูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ ที่ได้กล่าวถึงการประมาณรายได้จากกลุ่มหญิงที่ให้บริการทางเพศซึ่งพบว่ามีรายได้ค่อนข้างสูง โดยพบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อคนต่ำสุด 31,250 บาท (กรณีสถานให้บริการเป็นบังกะโล เกสท์เฮาส์ ดิสโกเธค ค็อกเทลเลาจน์ และร้านตัดผมชาย) จนถึงผล

ตอบแทนสูงสุด 125,000 บาท (กรณีสถานให้บริการเป็นสำนักหรือช่อง) จึงเป็นเหตุจูงใจให้คนประกอบอาชีพขายบริการทางเพศกันมาก⁵ และสอดคล้องกับการศึกษาของอัญชลี พินิจจักร์ธรรม ที่ได้กล่าวถึงนักศึกษาที่เข้ามาขายบริการทางเพศ โดยมีสาเหตุหลายประการ เช่น ปัญหาการเงิน ปัญหาครอบครัว ความเป็นวัตถุนิยม การติดยาเสพติด การพนัน และการมีเพื่อนหรือคนรู้จักขายบริการทางเพศ ซึ่งกฎหมายและทัศนคติจากสังคมมีผลให้ธุรกิจนี้ต้องกระทำอย่างแอบแฝง แต่เมื่อการต่อต้านทางสังคมอ่อนแอลงยิ่งทำให้ธุรกิจมีแนวโน้มขยายตัวในอนาคต⁶

หญิงขายบริการทางเพศตรง มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนหลากหลายประเภท โดยพบมากที่สุดกับแขกหรือลูกค้าประจำ รองลงมาเป็นสามีหรือคู่นอนที่อยู่กันด้วยกัน ส่วนพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนแต่ละประเภท พบว่ามากที่สุดกับแขกหรือลูกค้าประจำ รองลงมาเป็นชายอื่นที่ไม่ใช่สามี และน้อยที่สุดกับสามีหรือคู่นอนที่อยู่กันด้วยกัน (ต่ำกว่า

ร้อยละ 50.0) ซึ่งจำเป็นต้องมีการรณรงค์เสริมสร้างความรู้เพื่อเพิ่มอัตราการใช้ถุงยางอนามัยให้มากขึ้นสำหรับคู่นอนทุกประเภท จากการศึกษาของภัสสร ลิมานนท์ ได้กล่าวถึงหญิงขายบริการทางเพศที่ได้รับการอบรม และเรียนรู้ทักษะการต่อรองด้วยวิธีอวัจนภาษา เพื่อสื่อสารโน้มน้าวหรือปฏิเสธลูกค้าได้ โดยผลลัพธ์ที่ได้ คือ หญิงขายบริการทางเพศมีการใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนที่มีใช้ลูกค้ามากขึ้น ซึ่งปกติพบว่าเป็นเรื่องยากที่จะรณรงค์¹⁰ ดังนั้นกลวิธีดังกล่าวรวมทั้งสื่อที่ผลิตขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการต่อรองของหญิงขายบริการ และการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ จึงควรมีการดำเนินงานอย่างกว้างขวาง ซึ่งน่าจะมีประโยชน์ในการลดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้อีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อเพิ่มการใช้ถุงยางอนามัย จากการศึกษาของศิริวรรณ หมื่นหัด และคณะ พบว่าพฤติกรรมป้องกันการโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยการสวมถุงยางอนามัยของหญิงขายบริการทางเพศ มีความสัมพันธ์กับสถานที่ทำงานและระดับการศึกษาของหญิงขายบริการทางเพศ ดังนั้นการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัย และวิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับระดับการศึกษา ควรมีการประสานและขอความร่วมมือผ่านเจ้าของสถานบริการทางเพศ รวมทั้งการจัดระบบบริการตรวจสุขภาพที่อำนวยความสะดวกแก่หญิงขายบริการทางเพศให้มากขึ้น¹¹

จากการศึกษาพบว่า หญิงขายบริการทางเพศตรงบางคนยังมีพฤติกรรมอื่นที่อาจเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี เช่น มีการใช้สารเสพติดชนิดฉีด มีเพศสัมพันธ์กับสามีหรือคู่นอนประจำที่ใช้สารเสพติดชนิดฉีด และเคยร่วมเพศกับคู่นอนทุกประเภทขณะที่มีอาการของกามโรค ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในหญิงขายบริการทางเพศตรงกลุ่มนี้ เพื่อหากลวิธีในการลดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีเหล่านี้

หญิงขายบริการทางเพศตรงที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ พบว่ามีแนวโน้มที่จะใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มมากขึ้นกับคู่นอนเกือบทุกประเภท ยกเว้นกับชายอื่นที่ไม่ใช่สามี ซึ่งแสดงถึงประโยชน์ของการเสริมสร้างความรู้ที่ถูกต้องให้กับประชากรกลุ่มนี้ โดยอาจจำเป็นต้องใช้แหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจากการศึกษาของ

ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ ที่ได้กล่าวถึงความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตัว (KAP) ในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงขายบริการทางเพศ ที่เคยได้รับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสำคัญ คือ โทรทัศน์ การพูดคุยกับญาติหรือเพื่อนฝูง สถานีนามัยศูนย์กามโรค โรงพยาบาล และหนังสือพิมพ์ โดยพฤติกรรมกรรมมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหญิงขายบริการทางเพศ ส่วนใหญ่รายงานว่ามีการใช้ถุงยางอนามัยประจำและหากลูกค้าไม่ยอมใช้ถุงยางอนามัยก็จะไม่ยินยอมให้บริการทางเพศ¹²

จากผลการศึกษาจะเห็นว่าหญิงขายบริการทางเพศตรง มีพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งยังต่ำอยู่กับคู่นอนบางประเภท ดังนั้นการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย รวมทั้งการฝึกทักษะการใช้ (สวมและถอด) ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี ควรให้เหมาะสมเนื่องจากลูกค้าผู้ใช้บริการทางเพศพบได้ทุกกลุ่มอายุ หลากหลายอาชีพ ทั้งกรรมกร ผู้ใช้แรงงาน พ่อค้า คนงาน นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่มักเป็นคนที่เที่ยวประจำ ต้องการเพียงการร่วมเพศ มักดื่มสุรา และไม่ชอบใส่ถุงยางอนามัย⁴ และเมื่อการใช้ถุงยางอนามัยที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยภาครัฐต้องใช้งบประมาณสูงขึ้นในการซื้อถุงยางอนามัย จึงควรให้สถานบริการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ด้วย เพราะเป็นผลประโยชน์โดยตรงต่อสถานบริการและหญิงขายบริการทางเพศ¹³

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลร่วมกับสถาบัน/กระทรวง/หน่วยงานที่รับผิดชอบคุ้มครองค่าตอบแทนและสวัสดิการแรงงาน ควรแก้ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบและความเป็นธรรม โดยทบทวนแนวทางการจดทะเบียนแรงงานในธุรกิจทางเพศเสริมทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น การฝึกอาชีพ หรืออาจทำรูปแบบโรงเรียนในสถานบริการ การหนุนสร้างให้มีมารวมตัวกันเป็นกลุ่มคนทำงานด้านบริการทางเพศ และการจัดสวัสดิการ

ด้านการศึกษา เนื่องจากหญิงขายบริการส่วนใหญ่มาจากฐานครอบครัวที่ยากจน ความรู้หรือการศึกษาที่จำกัดทำให้ไม่มีทางเลือกอื่น

2. การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี และการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนทุกประเภท

3. การศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ ในการทำความเข้าใจ/สร้างความรู้ต่อการจัดการความหลากหลายของหญิงขายบริการทางเพศ และพื้นที่ธุรกิจเหล่านี้ที่กำลังขยายตัวในสังคม ด้วยกระบวนการร่วมค้นหาทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่าย เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางยุทธศาสตร์ในการจัดการ

4. การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกกระบบ และตามอัยยาศัย ควรไปเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ทั้งเชิงบวกและลบของหญิงขายบริการทางเพศ/พื้นที่ที่มีผลกระทบต่อสังคม เพื่อให้เข้าถึงสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ หัวหน้ากลุ่มงานระบาดวิทยาโรคเอดส์ นายแพทย์วิทยา สวัสดิวิฑฒิพงศ์ คุณอรพรรณ แสงวรรณลอย คุณสุรศักดิ์ ฐในศวรรยกร วิทยากรผู้ช่วย (EPTA 1-7) คณะอาจารย์ผู้ร่วมวิพากษ์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่จากสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ที่ช่วยเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เพชรศรี ศิริรัตน์, วิพุธ พูลเจริญ, สมบัติ แทนประเสริฐสุข, บรรณาธิการ. แผนยุทธศาสตร์บูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาดเอดส์แห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554: สารสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: เอ็ม.พี.ที.การพิมพ์; 2551.
- ธนรัชต์ ผลิพัฒน์, ธรีรัตน์ เชนนะสิริ. การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศและการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศ ประเทศไทย พ.ศ. 2538-2546. วารสารโรคเอดส์ 2547;16:123-31.
- กิริติกานต์ กัดสวัสดิ์, ธรีรัตน์ เชนนะสิริ, ฐาปนีย์ การิกานัญญ์, ธนรัชต์ ผลิพัฒน์. แนวทางการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในประชากรกลุ่มต่าง ๆ. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: งานระบาดวิทยาโรคเอดส์ วัลโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2552.
- เขมิภา ยามะรัต, จงกล ตั้งอุตสาหะ, เอี่ยมพร คชการ, บุญเทียม เทพพิทักษ์ศักดิ์, ไพลิน ศรีสุขโข, นิกร ดุสิตสิน. พฤติกรรมทางเพศและความคิดเห็นต่อชายที่มาใช้บริการทางเพศของหญิงบริการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542.
- สำนักโรคเอดส์ วัลโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค. สถานบริการทางเพศและผู้ให้บริการทางเพศในประเทศไทย. นนทบุรี: สำนักโรคเอดส์ วัลโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2548.
- พรพรรณ บุรณสัจจะ. การเปลี่ยนแปลงลักษณะของการบริการทางเพศ. รายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2549; 37:73-5.
- ธนรัชต์ ผลิพัฒน์, กิริติกานต์ กัดสวัสดิ์, บรรณาธิการ. ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี พ.ศ. 2550 กลุ่มทหารกองประจำการ กลุ่มพนักงานในสถานประกอบกิจการ และกลุ่มขายบริการทางเพศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2551.
- อัญชลี พิณีรักษ์ธรรม. การค้าประเวณี: กรณีศึกษานักศึกษาหญิงในกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2544.
- ซูวิทย์ กมลวิศิษฎ์. ธุรกิจนอกระบบ: ศึกษากรณีการค้าบริการทางเพศในสังคมไทย [วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. ภาควิชารัฐศาสตร์, คณะสาขารการเมืองการปกครอง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2551.
- ภัตสร ลิมานนท์. โครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะการต่อรองด้วยวิธีวัจนะภาษาของสตรีขายบริการทางเพศให้ลูกค้าใช้ถุงยางอนามัยในอำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส [ออนไลน์] 2541 [อ้างเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2552]. จาก <http://www.chula.ac.th/hdl.handle.net/123456789/383>.
- ศิริวรรณ หมั่นหัส, จิราลักษณ์ ภูยาตา, สุรพล ศรีบุตตา, สมนึก กองทา. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ถุงยางอนามัยของหญิงขายบริการทางเพศ จังหวัดขอนแก่น ปี 2541. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น; 2542.
- ภัตสร ลิมานนท์ และคณะ. โครงการศึกษาลักษณะด้านประชากรและพฤติกรรมของสตรีขายบริการทางเพศในประเทศไทย. ภาควิชาพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, คณะสาขาวิชาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2536.
- ฉลอม มั่นอาจ, เกรียงไกร ยอดเรือน, วิฑูรย์ วงศ์ทิพย์, สุรกี ทานเคหาสน์. การใช้ถุงยางอนามัยในหญิงขายบริการทางเพศตรง/แฝง จังหวัดเชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่; 2545.